

היכל החתם סופר

מיליון שוביני בשבת ותרנות
של מרנא ורבנא החתם סופר זי"ע א

גליון ג' • גיליון חג הפסח • תשפ"ה

דבר המערכת

'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו'

ליל הסדר.

צמד המילים המציפים את הלב ברגשות טמירים, ומגביהים את הנפש להיכלות עילאיים. **צמד המילים** החצובים בלוז נפשה של בני ישראל לכל איש באשר הוא שם. **צמד המילים** הטומנים בחיבם עומק בלתי נדלה של רזי-רזין טמירים ונעלמים בכל תגיה וקוציה.

מסופר על הרה"צ רבי יהודה לייב מתלמידי בעל ה"יסוד העבודה" שבשעת אמירת ההגדה בליל הסדר נתלהב מאוד כשהגיע לתיבות 'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו' וחזר על תיבת 'ועכשיו' פעם אחר פעם 'ועכשיו' 'ועכשיו', ובאמרו זאת דפק בידו על השולחן בהתלהבות עד שהמנורה נתהפכה והבית נתמלא עשן והיו צריכים לקרוא לנכרי שיסדר את המנורה, אך רבי יהודה לייב המצוי בהיכל משלו כלל אינו מבחין בהמולה שהשתררה סביבו זמן רב וממשיך בלהט קודש בלא הפסקה 'ועכשיו... 'ועכשיו... פעמים אין מספר.

עפ"י דברי רבנו (דרשות ח"ב עמ' רסח ע"ב) לובשת 'ועכשיו' זו משמעות יתירה, שאכן אין הדברים אמורים על הימים ההם של יציאת מצרים שאז קרבנו לעבודתו, אלא עתה בליל סדר זה ממש חוזרת על עצמה בכל התוקף ה'קרבנו המקום לעבודתו' כאשר משמי מרום אנו זוכים להתרוממות והתנשאות מבחינת עבודת אלילים לעבודתו יתברך שמו.

ובזה מיישב שם רבינו את תמיהת הקדמונים אמאי אין מברכים על ההגדה ברכת המצוות, והביא את תירוץ הקדמונים שהוא בכלל ברכת אשר גאלנו שמברכים בגמר ההגדה, אך הקשה א"כ למה אין מברכים עובר לעשייתם וככל שאר ברכת המצוות.

ובדברים מבהילים מבאר רבינו, שכמו גר שמברך על טבילתו רק לאחר הטבילה, ופירשו התוספות הטעם (פסחים ז:) משום דלפני שטבל עדיין אינו בר חיובא ואינו יכול לומר 'וציונו', כך ברכת ההגדה, כיון שבליל זה ממש נפעל פדות נפשינו מבחינת עובדי-עבודה-זרה לעבודתו יתברך, נמצא דבתחילת הסיפור אנו עדיין כמו לפני הגירות ואין אנו יכולים לומר 'וציונו', רק אחר הסיפור שאנו זוכים בפועל לצאת משעבוד לגאולה ברוחניות כבגשמיות, שפיר יאה לברך ברכת המצוות, ולכן נכללה ברכת ההגדה בברכת אשר גאלנו שאחר אמירת ההגדה.

תפילתנו שנזכה אכן להתקדש בעבודת זה הליל ולהעפיל למעלות רמות ונשגבות הכלולים בלילה זו.

בברכת חתם סופר לר' אלתר
מארכת

חדש: קו היכל החתם סופר

- שיעור שבועי קצר ומיוחד מתורת רבינו החתם סופר
- שיעורים בשו"ת חתם סופר בענייני דיומא
- אפשרות מענה לחידודי הגיליון השבועי

חייגו 02-3131-325

1/11 תתי נלבסא!

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

הכרת חסדי השם התמידים הוא ע"י הפלאות הגדולות

יש להבין ההודאה הגדולה שיש על הניסים הידועים כיציאת מצרים, קריעת ים סוף, או נפילת מן מהשמים, הרי אין שום נס גדול, ומה הרעש הגדול שנבקע היום ונתיישב שעה אחת, או שנפל לחם מהשמים, הלא כל רגע יש נסים כאלו, ומי פתי ולא יתעורר בזרעו זרע באדמה ויצץ ממנו ציץ ירוק, ושוב פרח לבן או אדום, ושוב יגמול ממנו פרי פלוגי, וכי אין זה כנס קריעת ים סוף?

ואם יאמר השוטה שכך הוא הטבע, דברי בל ורעות רוח דיבר, שמי ברא אלה בטבע, ואף שנצנצי חמה מכין הזרע, הלא מי ברא נצנצי החמה, ומי העלה נד מן הארץ להביא גשמים, הלא ודאי כל אלו נס גדול כקריעת ים סוף. וא"כ למה זה דוקא על הניסים הגדולים אנו מזכירים ומשבחים.

אלא כשהקב"ה משנה הטבע, כגון קורע הים שעה אחת, או ממטיר לחם מן השמים, אע"פ שאלו הם טיפה מן הים מחידושי מעשי בראשית שבכל יום ויום, מכל מקום בכך יבוא האדם לשפוט שגם הטבע הוא נסים גדולים ואינו נוהג כן מעצמו, שאם כך היה הטבע נוהג מעצמו לא היה יכול להשתנות שעה אחת לצורך נס. נמצא שדוקא משינוי הקטן הזה נודע שכל הטבע הוא נס ופלא כל יום ויום ע"י היוצר ובורא העושה נסים ונפלאות.

וזהו כונת המקראות "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו", שעי" הנפלאות הגדולות שבא לפעמים, נדע ונכיר "כי לעולם חסדו".

(דרשות דף רנ"ג ד"ה שבת, תורת משה ויקרא דף ל')

בגלות יש להיכנע לאויבנו,

אבל במצות הדת יש לעמוד נגדם בתוקף

בשאלת הבן "שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה", יש לדקדק למה אמר שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, ולא אמר שבכל השנה אנו אוכלים, מה ענין הלילות דוקא.

ויש לפרש, כי לילה רומז לגלות, וחמץ רומז על עמידה בגאון וחוזק נגד אויבנו מבלי להכנע להם, ומצה רומז על הכנעה. וזהו כונת השאלה: שבכל הלילות היינו שבכל הגלויות, יש בנו גם מצה וגם חמץ, מצד שאנו נכנעים לאויבנו ואין מתגרים בהם, וזהו ענין המצה היינו הכנעה לאויבנו. מאידך יש בנו חמץ לעמוד על דתינו, וליבנו גובה בדרכי השם נגד אומוות העולם. ורק בגלות מצרים היו כולנו עובדי עבודה זרה, וכנאמר ואת ערום ועריה, היינו שהיה כולו מצה, שגם בדרכי השם נכנעו למצריים.

וזהו שאלת הבן, למה זה לא נאכל גם הלילה חמץ ומצה לזכור שגם כשנכנעים לגלות, אין לנו להכנע בדרכי השם כלום, ואף אתה אמור לו, כי הלילה הזה כולו מצה, שבאמת בגלות מצרים אילו לא הוציאנו הקב"ה משם הרי אנו ובנינו משועבדים להם, כי גם בדרכי השם נכנעו שם.

(דרשות ח"ב דף רנ"ג ע"א)

לעיתיד לבוא יתקיימו ששה לשונות של גאולה

יש בתורה (ריש פרשת וזאת) ששה לשונות של גאולה, ואלו הם: והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, והבאתי, ונתתי. וכל אחד מהם הוא ענין לעצמו, והוצאתי - יציאה מקושי השעבוד. והצלתי - הצלה מהיות משועבד להם כלל. וגאלתי - ראיית נקמה בגויים. ולקחתי - יום מתן תורה בהר סיני. והבאתי - הבאה לארץ ישראל. ונתתי - לתת לנו מורשה ולא נהיה שם משועבדים לעם אחר כמו שהיה בבית שני.

והטעם שתיקנו שתיית הכוסות רק כנגד ד' לשונות הראשונים, היינו משום שב' לשונות אחרונים יתקיימו רק לעתיד לבוא, שנקבל את הארץ בקשר של קיימא, ושגם בארץ ישראל לא נהיה משועבדים לעם אחר. אבל עד אז יש לנו רק ד' לשונות של גאולה.

(ע"ת פרשת שמות עמ' כ"ח. באופן אחר ראה בדברי רבינו ע"ת במדבר דף ק"ה מוקדש).

עם הארץ המספר ביציאת מצרים "משובח כמו גדול הדור"

ביום זה שאנו מספרים ביציאת מצרים, כולם שוים בעבודתו, וכמש"כ בסידור מהר"י יעב"ץ שביום זה הוא דאמרו דאפילו את דוד המלך לא כיבדו בעת הקרבת הקרבן, להורות שאין גבהות לפני המקום ולפניו לא ניכר שוע לפניו דל, והטעם לפי שבסיפור יציאת מצרים כולי עלמא שוים, קטן וגדול שם הוא, וזהו שאמרו "כולנו מסובין".

"וזהו כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, אפילו עם הארץ המספר ביציאת מצרים, משובח כמו גדול הדור". (דרשות ח"ב דף רנ"ז)

לקבל על עצמו להיות צדיק גמור

בעל ההגדה סידר לומר "הא לחמא עניא", ושם שוים אומרים "השתא הכא לשנה הבאה בארץ ישראל, השתא עבדי לשנה הבא בני חורין".

נראה שאין הכוונה בזה להתפלל על הגאולה העתידה, שהרי זה אנו מתפללים בסוף ההגדה "כן יגיענו ה' אלוקינו וכו'". אלא כונת הדברים לשוב בתשובה, ולקבל על עצמו להיות צדיק גמור, באופן שיאמר עליו בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי ומנחה טהורה (מלאכי א, יא), ובכה"ג גם בית שהוא בחוץ לארץ, הוא בבחינת ארץ ישראל, וזהו כוונת התפילה "השתא הכא לשנה הבאה בארץ ישראל" דאף אם ח"ו לא נגאל בשנה זו גאולת עולמים, עכ"פ אני שב בתשובה ומקבל על עצמי שיהיה שולחני ובייתי ארץ ישראל, "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין", השתא אנו עבדים לתאות הזמן, לשנה הבאה בני חורין ככל עוסקי תורה.

(דרשות ח"ב דף רנ"ג ע"א)

ואתפלל כדת

עבדכי נאמי הדורות הפלילים בתורת רבנו

הקרבת קרבן פסח בזמן הזה - ב'

האם מותר להקריב קרבן פסח בלא תמיד של שחר • מה נעשה בתכלת וארגמן הנצרכים בשביל האבנט לכהנים
• האם צריך לחשוש לדעת הראב"ד דקדושת המקדש לא נתקדש לעתיד והוי מקריב קדשים בחוץ • קפידתו של הרה"ק מבעלז ז"ע לשהות בערב פסח בדרך רחוקה בגלל דעת רבינו

חידוש האחרונים דאפשר לחנוך את המזבח בקרבן פסח עצמו

תחילה נסיים במה שהבאנו להקשות בגליון שעבר בשם האחרונים, דלדברי החת"ס שפסח שרי להקריב בזה"ז ולא תמיד, ומשום דהם צריכים לבוא משל ציבור ואנו אין בידינו שקלי ציבור, א"כ איך יתכן לחנוך את המזבח, והא אמרי' בגמ' דחונכים המזבח בתמיד של שחר.

והסבא קדישא רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי (שו"ת סימן ט"ו) וכן **הגרי"ם גליק מטאלטשווא** (יד יצחק ח"ג ס"ו רלט סק"ד) כתבו לתרץ דברי רבינו בחידוש גדול לדינא, דכל מה שהצרכי תמיד של שחר אינו אלא לשלול - דבתמיד של בין הערביים אין לחנוך, ומשום דהוי חצי דבר או משאר טעמים, אבל שאר הקרבנות אינם שוטלים משם, ושפיר אפשר לחנוך את המזבח בקרבן פסח עצמו.

אמנם **ב'עבודה תמה'** שם כתב להקשות קושיא נוספת, והיא, דהא ק"ל העולה עולה ראשונה שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר, ומעתה אם תמיד של שחר לא יתכן להקריב משום דליכא שקלים א"כ אסור להקריב גם קרב"פ.

אמנם למעשה כבר יש מבוכה גדולה זה באחרונים אם כשאין כלל תמיד של שחר אם אסור להקריב שאר הקרבנות, **דבאוה"ח הק'** (רש"י פרשת צו) כתב דבימי מצור וכדו' שאין קרבן תמיד להקריב אסור להקריב אף שאר קרבנות, **ובשפ"א** (מנחות פט ע"א) מסופק בזה, ואילו אחרונים רבים הקשו על דברי האוה"ח מסוגיא מפורשת בערכין יא ע"א דמבואר שם דמ"ז בתמוז שטל תמיד עדיין היו מקריבים שאר קרבנות. **ובכתבי הגרי"ם** (מנחות מט.) א' דאחד הביא לו ראיה זו מסוגיא דערין, ודחה הראיה דגם אם אסור להקריב כשאין תמיד, היינו רק בד' שעות ראשונות זמן התמיד אבל אח"כ שרי. ונמצא דכך או כך אין מזה קושיא על רבנו, דמנ"ז אפשר ללמוד מסוגיא דערין שם להתיר קרב"פ אף אם לא היה לו קרבן תמיד מלפניו, או דבליכא תמיד כלל ליכא להך דינא, או דאחר ד' שעות ליכא להך דינא.

אמנם תמיהה נוספת תמוהו בזה האחרונים דהא גם המזבח משל ציבור הוא, ואם אין בידינו שקלים איך משכח"ל מזבח, וכן תמוה מבגדי הכהונה הצריכים להיות של ציבור.

החששות שיש להקריב פסחים בזה"ז מצד חסרון בבגדי כהונה

והנה רבינו בתשובתו כתב דמצד בגדי כהונה אין מניעה מלהקריב כיון דסגי בבגדי כהן הדיוט, אמנם בתשובה אחרת (קובץ תשובות סימן ט) בתשובה לבעל היריעות שלמה כותב לו רבינו **זמ"ח הגאון מו"ה עקיבא זצ"ל הקשני איך יעשה באבנט דכהן הדיוט דפליגי א' הוא אבנטו של כה"ג או לא ולא איפסקא מילתא**. ואילו הגרי"ם א' בתשובה להרצ"ה קלישר [שהבאה בגליון העבר] ציטט בשם רבינו שהסכים שיש לנו מניעה מלהקריב כיון שאין בידינו תכלת וארגמן. והיינו כדללהל, דהנה נחלקו התנאים במסכת יומא (יב:) אם אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט או לא. דאבנטו של כהן גדול בשאר ימות השנה היה של ד' מינים, שש תכלת ארגמן ותולעת שני. ואילו אבנטו של כהן הדיוט אינו מפורש ממה נעשה. ונחלקו בזה התנאים, "לא דנעשה מפתשים לבד ואינו כמו של כה"ג. ו"לא דהוא כמו אבנטו של כהן גדול. וגם לתנאים אלו דזהו אבנטו של כהן גדול, נחלקו בזה קמאי אם הוא ממש כמוהו שהוא ג"כ עשוי מד' מינים הנ"ל (משל"מ פ"ח מכלי המקדש), או דהוא כמוהו רק לענין זה שהוא עשוי מצמר ופתשים ולא מפתשים לבד, אבל לא היו בו ד' מינים (רלב"ג פר' תצוה).

והנה מה שכתב רבנו בקובץ תשובות דלא איפסקא הילכתא בפלוגתא דתנאי זו, לכאז' תמוה דהא פסק הרמב"ם (שם ה"א ה"ב) דזהו אבנטו של כה"ד ולא מצאנו עליו חולק בזה. אלא דיש לדון מצד מה שהזכיר רעק"א את דברי רבינו שחשש לדעת המל"מ דבעינן ד' מינים באבנט וא"כ אנו שאין בידינו

תכלת וארגמן איך נוכל לעבוד עבודה, וצריך לבאר את דעת רבנו בתשובתו שלפנינו שלא חש לזה.

והנה הרצ"ה קלישר בתשובתו לרבנו עקיבא איגר רצה לפתור את בעיית האבנט בכמה תשובות ראשית רצה לתרץ דכמו שבציצית נקטינן שאין התכלת מעכב את הלכך כך גם בבגדי כהונה יהיה דינא הכא. **אלא דהגאון רבי שמואל סלנט** (כבוד הלבנון דף מב) כתב על זה דאינו דומה כלל דבציצית הם מצוות חלוקות התכלת והלבן ומשא"כ בבגדי כהונה. ואילו **השאלת דוד** (כבוד הלבנון שם) הקשה על תירץ זה מתוספתא מפורשת (מנחות ו, ו) דד' המינים שבבגדי כהונה מעכבים זה את זה. אמנם **הגרי"ם צבי פסח פראנק** (בקונטרס שבס' דרישת ציון) מצדד להעמיד תוספתא זו כדעת ר"י דגם בציצית מעכבים זא"ז ע"ש.

עוד כתב הרצ"ה קלישר דשמא אין מעכב בבגדי כהונה שיחא הצבע דוקא מן החלזון וכל שהוא באופי צבע זה שפיר דמי, וגם בזה פלפלו האחרונים הרבה, ואין כאן מקום להאריך בזה עוד.

למה לא חשש רבינו לדעת הראב"ד

דקדושת המקדש בטלה והוי קדשים בחוץ

והנה בספר **עבודה תמה** (שער ד) כתב שלדעתו הדבר ברור שמה שכתב רבינו לחותנו להתיר הקרבת קרב"פ בזה"ז לא כתב כן הלכה למעשה, וזאת שהרי נחלקו הרמב"ם והראב"ד (פ"ו מהלכות בית הבחירה) אי קדושה שניה של בית המקדש קדשה לעתיד לבוא או לא. ודעת הראב"ד דלכו"ע קדושת המקדש לא קדשה לעתיד לבוא וסיים "כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו' ועל כן כתב דהנכנס בה בזה"ז אין בו כרת. ומעתה לא יתכן שנקריב הפסח בזה"ז בעוד שלדעת הראב"ד אין בו קדושת מקדש ולא נחשוש לדעתו.

אמנם **בליקוטי הערות על תשובות חת"ס** (שם) כתב על דבריו דאין ראיה ממה שלא דן בזה החת"ס שכתב כן רק לפלפולא, אלא משום דגם רעק"א לא שאלו על כך, ואדרבא משום דהוי פשיטא ליה להחת"ס דפסקינן כהרמב"ם לא חשש לפרש כן, וזהו עפ"י מה שהכריע המג"א (תקס"א סק"ב) כהרמב"ם דהנכנס למקום המקדש בזמנינו הוא בכרת.

ובשו"ת התעוררות תשובה (סי' רפ) כתב בשם רב אחד באופן אחר, דאנו יכולים להקריב בתנאי, שאם הלכה כהרמב"ם יהא פסח, ואם הלכה כהראב"ד יהא חולין וכיון שקדושת המקדש לא נתקדשה לע"ל ליכא ביה משום חולין בעזרה. ועי' **חתן סופר** (א"ח שער הקרבנות והכפרה פ"א אות ד) שגם בלא תנאי אין בזה משום קדשים בחוץ לדעת הראב"ד ע"ש.

הרה"ק מבעלז ז"ע הקפיד להיות ב'דרך רחוקה' מפני שחשש לדעת רבינו

לסימא דמילתא מן הראוי להביא את מה שסיפר **הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל** (הגדש"פ מפ" ספרים וסופרים עמ' מ') שכשעלה הרה"ק **מבעלז ז"ע** לארה"ק בשנת תש"ד ביקש מאנשי ביתו שיראו למצוא עבורו דירה בתל אביב אך מחמת סיבות שונות נשתנה הדבר, או אז הביע את רצונו שעכ"פ בפסח רוצה להיות בתל אביב. והסביר אחיו **הגה"צ רבי מרדכי ירוקח מבילגורייה זצוק"ל** את טעמו שלא רצה בשום אופן להישאר בירושלים על חג הפסח, כיון שאפשר לפרש דעת 'החתם סופר' שנוטה לומר שמותר להקריב קרבן פסח בזה"ז, לכן לא רצה להיות בירושלים בפסח כדי לא להיכנס בחשש חיוב הקרבת ק"פ. ועי' שדן בפטור דרך רחוקה.

נסיים באימרה נאה שהיה רגיל בפי **בעל 'שבת הלוי' זצ"ל**. דלכאז' יש לתמוה על המנהג לקחת בליל הסדר זרוע זכר לפסח וביצה זכר לחגיגה, דמה ראו על ככה שיחא דוקא הביצה בשביל החגיגה והזרוע בשביל הפסח בעוד ששניהם היו מין בשר. ובאר הדיוט והביצה רומזת על אבילות א"כ מן הראוי שיחא רמז האבילות בתחינה, שחסרון החגיגה הוא מחמת חורבן הבית, אבל הפסח הרי לדברי רבינו מותר להקריב אף בזמן הגלות ואין חסרונו מבטא כ"כ את האבילות. ודפח"ח.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

חידושי עיונים עתירת רבנו ז"ע

א. לכל דיני התורה גר שנתגיייר הוא כקטן שנולד ואין לו שום זיקת קרבה לבניו ומה"ת מותר להתחתן עם בתו וכן לכל שאר דיני התורה. לענין איזה דין חידש החת"ס שבניו כן משליכים עליו דינים מוסיימים.

ע"י חתם סופר פרשת בא ד"ה וכי יגור [תקנף]

ב. לתוספת עיון למעינינו. מה קשה על דברי החת"ס בזה מדברי הגמ' ביבמות ע"א ע"א כמה שאמר 'אין לי אלא מילת זכרי בשעת עשיה ועבדיו בשעת אכילה מניין ליתן את האמור של זה בזה' ת"א אז וכו', ואיך נוכל ליישב הדברים.

כל תשובה (על כל שאלה בנפרד) מזכה את המשיב בנרטיס הגרלה

בין המשיבים בחודש ניסן תתק"ס הגרלה

פרס שני:

4 זוכים
כל אחד
בסך 500 ש"ח

פרס ראשון:

כרטיס טיסה ליצון
רבינו החתם סופר
ביומא דהילולא

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
 - בטלפון 02-3131-325 שלוחה 4
 - במייל CH3131325@gmail.com
- יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.
יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שבחי ערן ז"ע גפ"י עבדכי נאמי הדורות

בעל האבני נזר

השי"ת עומד ליד הקולמוס שלו

על בעל האבני נזר מסופר, בעת לימודו היה מתחשב ביותר בסברותיו של החת"ס יותר משאר גדולי האחרונים, והתאמץ מאוד ללמוד כל סוגיא עפ"י דרכו של רבינו, כשהוקשו בעיניו דבריו היה משתדל ומתייגע בכל כוחו ליישבם, ואם קרה שבכל זאת הוכרח לדעתו לנטות מדרך רבינו באיזה סוגיא היתה ניכרת העגמת נפש על פניו כל אותו היום.

וסיפר הגה"צ אב"ד דווין נ"י, ששמע מהגה"צ רבי צבי הירש אייזנשטאט זצ"ל, חתן הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצער זצ"ל מקארקא, כי היה באסיפה בה היו נוכחים הגאונים האדירים גדולי דורם: רבי חיים מבריסק זצ"ל, רבי מאיר אריק זצ"ל, רבי אברהם שניינבערג זצ"ל מבריאד, בעל המחזה אברהם, והחלקת יואב זצ"ל, וסיפר החלקת יואב כי היה לו הנגהה בשכל ר"ח היה נוסע לרבו הגה"צ האבני נזר זצ"ל, ובלילה היו מתפללים בדברי תורה, ופעם בא לרבו כמנהגו, וסיפר לו כי היה לו שאלה, והעלה להיתר ונימוקו עימו, והאבנ"ז דחה את ראיותיו. וכשהביא החלק"ר ראיה מש"ך דחאו רבו מירושלמי מפורש, וכן פלפלו. לעת בוקר הביא החלק"ר ראיה מלשון החת"ס סופר, ואז אמר לו רבו כי הפלפול נסתיים והצדק עימו, וכשהתפלא החלק"ר מאוד על רבו, שאלו מדוע כשהבאתי ראיה למכבירי דחה אותם, וכאן שהביא לו ראיה מלשון החת"ס כבר קיבל את הראיה. ענה לו האבני נזר **כיון שהחת"ס הוא איש שהשי"ת עומד ליד הפענע (העט) שלו שלא יכשל**.

קונטרס תולדות משה בספר פרדס משה ח"א עמ' סג

איש אלוקים קדוש הוא
'איני כדאי לחלוק על החתם סופר מאריה דכולא תלמודא ולמד תורה לשמה ואיש אלקים'

שו"ת אבני נזר אברהם ז"ל סי' קנ"א

שרוי בתענית ביום שחלק עליו

הגה"צ מוויאדיסלאב זצ"ל סיפר שקיבל מרבו ז"ל שהיה תלמיד האבני נזר שסח לו רבו האבני נזר כי ביום שנראה לו שצריך לפסוק דלא ההת"ס אז ביום זה הוא שרוי בתענית.

אוצרות הסופר, עמ' 3

ליל הסדר בצל רבינו

קול חוצב להבות אש

וספרו, הגם שהיה דרכו בקודש בפרט לעת זקנותו לומר הכל בחשאי בהתלהבות פנימי בדרך נפלא עד מאוד, אבל בשני לילי הסדר היה קורא ההגדה בקול חוצב להבות אש עד שהיה קולו נשמע למרחוק בקרית חוצות...

מנהגי החת"ס פרק י' הערה יג

כאור החמה מזהיר

משבאה הצדקת הרבנית מרת חוה לאה ע"ה בת הגה"ק רבי יצחק וייס זי"ע [לימים אשת חבר של הכתב סופר זצ"ל] בברית האירוסין, סיפרו לה בנות משפחת החתם סופר את תואר פניו בליל הסדר' כאמור, ולא חפצה להאמין בכך, כיון שלא היתה מוצאה מהונגריה ולא האמינה ולא היתה רגילה לכאלה תיאורים, והייתה מפטירה כששוחחו מכך בהתבטאותה 'סאיז א גוזמא' (זוהי גוזמא) אולם כשנעשתה כלתו של החתם סופר, כאשר חלף 'ליל הסדר' הראשון שלאחר נישואיה הודתה ואמרה 'א איך האב טאקע נישט געקענט א קוק טוהן אין זיינע אויגן - גלייך ווי איך קען נישט אין די זוהן אריין קוקן' (אכן לא יכולתי להביט בפניו כשם שאיני יכולה להביט באור החמה...)

טעם בשר בזיתי האפיקומן

אספר לך מעשה שסיפר לי מו"ר ר' חיים צבי ז"ל וכו', בירושלים היה אחד בשם ר' זלמן שידלאווצר ז"ל הוא היה חסיד מחסידי טריסק למזן וחסיד בעל צורה ובעל קומה וכו' בנסעו לארץ ישראל נסע דרך קראקא והתיידד שם עם הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל בעל המכתב סופר והתקשרו בקשר של אהבה ושוחחו הרבה עניני חסידות, ובין הסיפורים סיפר המכתב סופר לר' זלמן ז"ל בזה"ל 'אמין לי כבודו כי בליל הסדר כשחילק לנו אבינו החתם סופר זצ"ל כזיתים אפיקומן הרגשנו טעם בשר ממש. ותפש בזקנו ואמר בלשון אידיש המדוברת 'איך זאג אייך ביי די בארד שכך היה, ר' זלמן ז"ל בעצמו סיפר זאת למו"ח ז"ל זכותם יגן עלינו. אוצר ישראל ח"ב מכתביו של החסיד המפורסם רבי ישראל רוזנצווייג זצ"ל

כי אין שכחה

פעם אחת בעת ליל הסדר שכח מרן החתם סופר זי"ע לעשות איזה דבר והצטער על זה מרן זי"ע מאוד, וברתא דמרן זי"ע נענתה אליו הרי אפשר

לאדם לטעות [בלע"ז מען קאן דאך פארגעסען] אמר לה מרן זי"ע: 'א: דו קענסט פארגעסען אבער איך נישט', כלומר אצלי אין ראוי לי שיאירע כך.

הג"מ רבי יצחק ליב שרייבער זצ"ל, אוצרות הסופר יח עמ' צז

גילוי אליהו

מה שידוע שהעולם מספרים שאדמו"ר הגאון הקדוש מופ"ה מרן הישמש משה זי"ע א פעם שלח חסידים להיות אורחים בליל הסדר אצל רשכבה"ג מרן החת"ס זי"ע, כשחזרו סיפרו שהגאון חתם סופר זי"ע א' ה' עורך סדר יפה, אבל דבר משונה קרה שבאמצע הסדר נכנס איכר אחד והחת"ס ז"ל נתן לו יין ושתה ואח"כ שתה מרן החתם סופר ז"ל מהיין שלו, והחסידים לא נתנו לו שלום ומאוד התפלאו על זה, וכששמע מרן הגאון הישמש משה זי"ע א' מה שסיפרו שראו בביתו של הגאון החתם סופר בליל הסדר, והשיב להם שאיכר הנ"ל ה' אליהו הנביא זי"ע א', ולא ה' להם זכות ליתן לו שלום ויש מוסיפין שהחסידים לא רצו אפילו להסתכל עליו, והישמש משה אמר להם שלא היה להם זכות לראות אליהו הנביא זי"ע א'.

הרב זבולון המבורגר הגדש"פ שערי זבול עמ' צג

שמחה יתירה

בתו של מרן החתם סופר זי"ע סיפרה שבכל השנה לא הורגשה אצל אביה שמחה כזו כמו שהיה בליל הסדר, ואפילו המשרתות ישובו לשולחן הסדר, ותחת כל כוס היה כן של כסף, וכל כלי כסף וזהב שהיו בבית נתנו על השולחן מבעוד יום...

מתוך רשימות בכת"י מהגה"צ רבי שלמה ברוך פראגער זצ"ל

אב"ד פערטאווסלא, בית סופרים (פרעשבורג) עמ' קנח

על פי המצה

בגמ' פסחים דרשו 'לחם עוני' לחם שעונים עליו דברים הרבה, ובדרשות (ח"ב עדר): פירש רבינו, שהמצה עצמה מדברת דברים הרבה, מבקשת ומתחננת שיאכלוה.

ותמה הגאון רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל רבה של גלאנטא מהיכן שאב רבנו פרוש זה שלא נמצא לא בש"ס ולא במדרשים ואף לא בכתבי האר"י זצ"ל. והשיב, אין זאת אלא שבעצמו שמע כיצד פונה אליו המצה ומתחננת לפניו שיאכלנה...

ענינה דיומא

שיבני אור עיני רבינו בחיפה זו

אם רבינו היה בכור, ואם התענה בערב פסח

בשו"ת מהרי"א (א"ח סי' נ"ב, הובא בתוספת למנהגי החת"ס פ"א אות ד') כתב שרבינו החתם סופר היה בכור, והקפיד להתענות כל ערב פסח ולא רצה לסמוך על סיום מסכת, ורק לעת זקנותו שכבר היה חלוש, אם נזמנה לו ברית מילה שהוא היה המוהל, היה מיקל לעצמו.

ובאמת מקובל וידוע שמרנא החת"ס היה בכור, כמו שהאריך בספר חוט המשולש (בריש תולדות החת"ס) גופא דעובדא, שהורי החת"ס לא נפקדו יותר מעשר שנים, ורצה לגרשה בגט, ורק בדרך נס נפקדו אח"כ בבנם החת"ס.

ברם, בהקדמה לדרשות חת"ס (חלק ג') הביא הגרי"נ שטערן זצ"ל, שבספר אלף כתב (אות קצ"ב) פקפק בדברים אלו, ממה ששמע מבעל מח"ס שו"ת ניר לדוד, שהחת"ס עצמו אמר לרבי חיים ברילל שאם הוא עצמו היה בכור, לא היה מתיר לעצמו לסמוך על סיום מסכת, הרי לנו שהחתם סופר עצמו לא היה בכור, ולכן לא נזקק להתענות בערב פסח.

כדי ליישב הדברים, כתב בספר זכרון למשה (עמ' ק"ט) בשם הגרי"י ווייס זצ"ל ה"ד, דאפשר דמרן זי"ע בא אחר נפלים, והחמיר על עצמו כהפוסקים בסימן ת"ע שגם הבא אחר נפלים יתענה. אכן ראה בספר מועדי הסופר (עמ' תס"ד) שתמה עליו מדברי החת"ס עצמו בשו"ת (ח"מ סי' קמ"ח) שהבא אחר נפלים אינו מתענה, ורק בכור פטר רחם מתענה, ע"ש. עוד בענין זה ראה מש"כ בספר מנהגי רבותינו והליכותיהם (עמ' ק"ח הערה ל"ו).

פניני הלכה

הלכות שבת צעירות רבינו לשובחן הישבות

דין אפיה אחר בישול

כבר נתבאר בגיליון הקודם שאין בישול אחר בישול, כלומר דבר שכבר נתבשל מערב שבת, אע"פ שהוא צונן, מותר לשוב ולחממו בשבת ע"ג קדירה רותחת וכדומה, כי אין בישול אחר בישול (ובלבד שהוא דבר יבש ואין בו רוטב, כמו שנתבאר בגיליון הקודם).

אמנם כל זה הוא דוקא בדבר מבושל, אבל דבר אפוי, יש אחריו בישול, ולכן אסור להכניס חתיכת חלה או לחם לתוך קדירת המרק וכדומה, ודין זה מבואר בסימן שי"ח סעיף ה'.

אפיה אחר בישול בכלי שני, והזהרת רבינו החתם סופר

גם בכלי שני רותח החמיר הרמ"א (סימן שי"ח שם) שיש להזהר לכתחילה שלא להכניס דבר אפוי לתוך כלי שני רותח [אבל בכלי שלישי מצדד הפרי מגדים (שם א"א סק"ה) שיש להקל, והובא נמי במשנ"ב (שם סקמ"ז)], וכן הזהיר רבנו החתם סופר (מנהגים פ"ה אות י"ב) שלא לטבול מיני מאפה בכוס קפה רותח, אף שהקפה הוא כלי שני.

וכל זה רק בעוד הכלי שני רותח כשיעור שהיה סולדת בו, אבל אם נצטנן יותר, מותר בכל ענין (ואינו דומה לכלי ראשון שנצטנן שיש שהחמיר בו משום הרחקה וסיג, ראה מג"א סי' שי"ח סק"ח ושועה"ר שם סי' ז). אכן במשנ"ב שם סקס"ד מיקל.

היוצא מזה למעשה:

א. הנוהגים כרבנו החתם סופר לאכול מצה שרויה,

הכנסת חתיכת מצה או "אייער לוקשן" למרק רותח בשבת

ואוכלים קניידלעך במרק, מכל מקום חתיכות של מצה אסור להם להכניס לתוך המרק הרותח בשבת, ורק ביום טוב מותר, שהבישול לצורך יו"ט הרי מותר. אבל הקניידלעך עצמם מותר בכל אופן ליתנם לתוך המרק, מפני שהם כבר מבושלים, ואין בישול אחר בישול (ראה קיצושו"ע סי' פ' סעי' ג', ואגלי טל אופה סעי' ט', ושו"ת חקל יצחק סי' י"ז).

ב. אייער לוקשן (היינו דמוי אטריות שנוהגים להכין בפסח על מנת ליתנו למרק), אין להכניסו לתוך כלי שני רותח, מפני שדינם כדבר אפוי, ולא כדבר מבושל, כיון שהדרך לטגנם במחבת שיש בו שמן מועט מאוד, ובכה"ג דינו כאפוי ולא כמבושל (ולכן אינו דומה לאטריות חמץ, שהם מבושלים מקודם, ולכן מותר ליתנם לכתחילה במרק).

ג. אמנם, במקרה שצלחת המרק כבר 'כלי שלישי', מותר להכניס בו מצה או אייער-לוקשן, כפי שכבר הבאנו דעת הפרי מגדים להתיר בכלי שלישי.

ולענין זה יש המקילין להחשיב 'מִצְקָת' (ladle) ככלי שני, ונמצא שהצלחת כלי שלישי (ראה שש"כ פ"א הערה ר"י, ע"פ המשנ"ב סי' שי"ח סקמ"ה, וע"ע שו"ת מגדנות אליהו ח"ב סי' פ"ב), אבל המדקדקים ראוי להם להקפיד שלא לסמוך על זה (כפסק השועה"ה סי' תנ"א סעי' כ"ח, והמשנ"ב סי' שי"ח סקפ"ז, וראה באורך בספר 'פסקי הוראה' הלכות בשר בחלב הערה קמ"ח), אלא יעשו כלי שלישי ממש, דהיינו שיתנו מקדירה לקערה, ומשם לצלחת.

הליכות והנהגות

עדברי וענהי רבינו ז"ע

כמה מהליכות ומנהגי רבינו בליל הסדר

הבהרה: רבים הם ההלכות וההליכות של רבינו בליל חג הפסח, ואנו לא ליקטנו אלא מעט מזעיר מה שאפשר במסגרת מצומצמת זו, ותן לחכם ויחכם עוד.

התלהבות ושמחה עצומה

בשונה מכל ימות השנה, בליל התקדש החג, היה ניכר על רבינו התלהבות ושמחה עצומה, פניו בערו כלפידים והאירו באור יקרות (ראה אריכות בזה בספר ספרא דמלאך פרק ל"א).

הנחת כלי כסף וזהב על השלחן

בליל הסדר אפילו המשרתות ישובו ליד השולחן, ותחת כל כוס היה כן של כסף, וכל כלי כסף וכלי זהב שהיו בבית הניחום על השלחן מבעוד יום (ראה ספרא דמלאך, וראה מנהגי החת"ס קינסטליכער פ"י אות י"א), והיה מכין זאת בעצמו בערב יו"ט בהידור בזריזות ובשמחה עצומה (מכתב סופר ח"א דף ק"י).

הלל בתפילת ערבית

רבינו לא היה אומר הלל בתפילת ערבית של יו"ט, וכמנהג אשכנז (מנהגים פ"י אות י"ג, וע"ש בהערות ש"א שהיה אומר לעצמו בלא ברכה).

לא אומר פירוש בשעת ההגדה

רבינו לא אומר פירוש ודברי תורה תוך כדי אמירת ההגדה, באמרו שבלילה כזה עיקר המצוה לספר ביציאת מצרים, ולא לומר פירוש ודרשות, ואת כל הפירושים היה נוהג לומר בימי חול המועד. ואכן בליל חג הפסח היה יושב עם בניו ובני ביתו ומספר שעות רבות בלשון קלה פשוט של דברים בסיפור יציאת מצרים וסדר ההגדה (שירת משה עמו מ"ה), ומוסיפים ומורבים לספר מאהבת השי"ת, ולהבת לבבנו בוער עד לב השמים" (לשון החת"ס בדרשות דף ר"ד טור ד').

סיפור יציאת מצרים

"בשעה שיושבים לספר לבנינו סיפור יציאת מצרים, להשריש לבותם ביראת השי"ת, אזי שפע אלוהי עלינו, כמו בצאתנו ממצרים, וכשם שאז אכלו מן המשיור ס"א סעודות וכו', כן עתה כל דכפין ייתי ויכול ולא יחסר מזו לו ולנו מאומה" (לשון החת"ס בדרשות, דרוש לשבת הגדול שנת תקצ"ד), ומגדול ההתלהבות של אדם באותו זמן, מתעורר הקדושה שהשיעף הקב"ה על ישראל בלילה ההוא שיצאו ממצרים (תורת משה פרשת צו), ורבינו עצמו כשהיה מספר ביציאת מצרים, היה קולו נשמע למרחוק בהתלהבות גדולה (חתן סופר בפירושו ההגדה דף ג"ה ע"א).

מזיגת הכוסות

מזיגת הכוסות לכל המסובים היה ע"י המשמש (מכתב סופר שם).

ד' כוסות

ארבע הכוסות עיקר תקנתם הוא השבח שאומרים עליהם, שכן תיקנו לומר ד' שבחים כנגד ארבע לשונות של גאולה,

אלא שתיקנו לומר את השבח על הכוס (ראה חידושי חת"ס עמ"ס פסחים צ"ט ע"ב, וע"ש שו"א כן הוא, דח"ו לומר שתיקנו לאכול או לשנות כנגד לשונות של גאולה, ע"כ תיקנו לומר שבחים, והואיל ואין אומרים שירה אלא על היין, בעיני נמי ד' כוסות. עוד בטעם תקנת ד' כוסות, ראה בדרשות דף קנ"ט טור א').

אופן בליעת הכזיתים

היה נוהג להכניס לפיו את שני הכזיתים [בין בכזית המצה, ובין בכזית מרור ובשני הכזיתים של הכריכה] מעט מעט, ולעסם, והניחם בצד הפה עד שבלע שניהם יחד בבת אחת (שו"ת אורח סי' קכ"ז ד"ה תו).

אכילת אפיקומן אחר חצות

רבינו לא הקפיד על אכילת האפיקומן קודם חצות, אלא היה מאריך בסיפור יציאת מצרים, ופעמים היה מאריך כל כך עד שנדחה האפיקומן אחר חצות (ליקוטי חבר בן חיים, אכן ראה במנהגים להגרע"מ סופר, פ"י הערה פ"ג, שהעיר ע"ז והוכיח מלשון רבינו בחידושי אגדה לפסח משנת תקצ"ה, שהאפיקומן אוכלים אותו בחפזון, מפני שנאכל דוקא קודם חצות, ע"ש עוד).

טעם בשר באכילת האפיקומן

בנו הגה"ק רבי שמעון העיר שבעת שאכל את האפיקומן אצל אביו בעל החת"ס, היה מרגיש טעם בשר (אוצר ישראל ח"ב עמו קצב). והגה"ק מגאלאנטא היה מספר, שרבינו היה רגיל באכילת המצה להפכו מיד ליד כמי שאוחז בדבר חם, כי הרגיש בו כחמימות צלי קרוב פסח (ארחות הסופר קובץ ט"ז).

פתיחת הדלת בכוס רביעי

פותחין הדלת בכוס רביעי, להורות שהוא משומר מן המזיקין, ולכן אין לחוש לזוגות בשתיית ד' הכוסות (דרשות דף רע"ד טור ג').

כוס של אליהו

הכוס היה גבוה משאר כוסות, והיה משאירו אחר הסדר כל הלילה כשהוא מכוסה על השלחן, ויש מי שאומר שבשחרית לקח אותו לקידוש היום (בלקוטי חבר בן חיים ח"ה דף ק"י, כתב שכן הוא נוהג, וכתב במנהגים פ"י הערה ז' שבלי ספק ראה כן אצל רבו החת"ס. אכן ע"י במנהגים ש"ל ע"י הגרע"מ סופר שליט"א פ"י הערה מ"ז, פקפק בזה וכתב שאפשר שהלחב"ח נהג כן מעצמו).

הסיבה לנשים

הרבנית א"ח של החת"ס, הלא היא הרבנית מרת שרל בת הרעק"א, היתה נוהגת להסב, ולכן צויה החת"ס להכין לה מבעוד מועד כסא מיוחד הראוי להסיבה (מכתב סופר ח"א ק"י ע"ב).

י"ל צ"י:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת ונהלת מורשת החתם סופר

אימייל: chasamosfer3@gmail.com

המעוניינים לקבל את הגיליון מידי שבוע במייל, נא לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת האימייל שלנו

כמו"ג עם בעמדות נדרים פלוס
ניתן להצטרף לקבלת הגיליון מידי שבוע למייל
(חפשי קופה "היכל החתם סופר")

היכל המעשה

עבודת סיפורי הוד עקדושת רבינו ז"ע

"הפסדת נתח מקרבן פסח!..."

יזכו לראות במו עיניהם את עריכת הסדר של ה"חתם סופר" בליל התקדש החג, יזכו להיות באוהלו בעת שיבוא אליהו הנביא לשתות מכוסו...

בצעדי ריקוד פיזו השניים אחר דמותו הקדושה של המרא דאתרא, ואכן תקוותם לא נכזבה כשנכנסו לביתו נאווה קודש, והסבו כל אחד על מקומו, ר' שלמה זלמן זכה לשת ממש בסמוך ל"חתם סופר", ואילו ר' דוד צבי אך מעט רחוק ממנו.

לעולם לא ישכחו את המחזה כאשר האיש משה רע"א מהימנא קדישא עומד ופניו להבים, ההגדה נאמרת מפיו בהתלהבות ובקדושה כניצוצי אש קודש, עד שנשמע באזניהם כמנגינה עריבה הבאה מעולם הנשמות שבגן עדן...

כשהגיעו ל"שולחן עורך" הוגשו לפניהם, כמו ליתר המסובים, ממאכלי הפסח, ובכללם מרק עם קניידלעך העשויות ממצה, וכפי מנהגו של מרנא החת"ס שנהג לאכול קניידלעך במרק. אך הם בהיותם נאמנים למנהגי בית אבותיהם ורבותיהם, נבוכו, הם החליפו מבטים ולא ידעו מה עליהם לעשות: האם לעבור על הנהג אצלם שלא לאכול "שרויה", או אולי עליהם לאכול למרות זאת, שהרי אם לא יאכלו ייחשב זה כפגיעה בכבודו של מארחם הגדול שבנקנים.

ר' שלמה זמן שישב ממש בסמיכות לרבינו החת"ס, הבין שאין לו שתי בריות, הוא יישב כ"כ סמוך ובדאי תחשב זאת כפגיעה, וכך מצא את עצמו ר' שלמה זלמן לראשונה בחייו וגם לאחרונה בולע אך בקושי את חתיכת הקניידלעך שבכפית המרק, וזאת רק בכדי שלא יפיד אותו צדיק. אבל חבריו ר' דוד צבי שישב מעט רחוק יותר הצליח להתחמק ללא שירגישו שלא אכל...

הפסח חלף עבר, וצמד הידידים חזרו אל רבם הרה"ק מצאנז, תוך שהם מספרים לו על שהותם בפרעשבורג ועל זכיהם להיות נוכחים בליל הסדר אצל החת"ס. הם תיארו לרבם את עבודתו בקדוש והנהגותיו בליל הסדר. אך כשהגיעו לספר על "שולחן עורך", התחמק ר' שלמה זלמן מלספר שאכל את הקניידלעך, בושה אפפה אותו על שביטל מנהג אבותיו ורבותיו. אבל ר' דוד צבי סיפר גם סיפר, הוא פירט לרבו הדברי-חיים איך שחילקו גם קניידלעך, והשתבח בעצמו על שהצליח להחזיק במנהגו ולא לאכול, ולא כחבריו שישב קרוב ל"חתם סופר" וחשש מהקפדתו ונאלץ לאכול בעל כרחו...

אבל הדברי חיים רק החדיר מבט מאוכזב בר' דוד צבי, והפטיר בעגמה: "די נאר, האסט דערלייגט א שטיקל קרבן פסח!" [פתי שכמוך, הפסדת נתח של קרבן פסח!...]...

(אכן ראה בספר ספרא דמלאך שיש בימאים שמעשה זה היה אצל הר"ק מבעולא, ולא אצל הדברי חיים)

צמד הידידים ר' שלמה זלמן ור' דוד צבי, היו לשם דבר, תלמידיו וחסידיהם של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז ז"ע, שניהם ידידים קרובים היו, יחד הקימו עסק משותף, ויחד ניהלו אותו בהצלחה, תוך כדי מסחרם המשותף הזדמן להם רבות לחלוק יחד שעות רבות בנסיעות ארוכות מחוץ לעיר ואף מחוץ לגבולות המדינה.

אך את הנסיעה הזו דומה ששני השותפים לא ישכחו כל ימיהם...

הימים ימי תחילת האביב, תחילתו של חודש ניסן, לאחר שהחורף המושלג והקפוא פינה את מקומו למעט קרני חום, יצאו ר' שלמה זמן ור' דוד צבי למסע ארוך ממקום מגוריהם שבגליציה, לעבר מקום מסחרם שבסלובקיה והונגריה, כאשר לפי חישוב מדויק שהם עמדו וחישובי יהיה בידם לשוב הביתה לקראת חג הפסח הממשמש ובא.

אלא שכידוע לא תמיד הרצונות והתוכניות מתגשמות... הם לא ידעו אפילו להצביע על הנקודה שבה התעכבו מעבר לצפוי, הם לא ידעו להסביר לעצמם איך קורה להם שעוד יומיים מתקדש ליל שימורים, והם תקועים עדיין בניכר, הרחק מהחזק מבייתם וממחוז חפצם...

אבל היטב הם ידעו שגם אם אין להם הסבר מניח את הדעת לגורם העיכוב, ובין אם ימצא האשם ובין אם לא, דבר אחד ברור: צריך במהירות למצוא מקום להיות בו בליל התקדש החג... הרי לא יתכן להעביר את הלילה הקדוש בין נכרים חלילה. מספיק שלא יזכו להסב עם משפחתם בליל הסדר, מספיק שאת קושיות ה"מה נשתנה" יצטרכו לשאול איש את רעהו, או למצער לשאול כל אחד את עצמו... לפחות יזכו להסב בצוותא עם יהודים נוספים.

וממחשבה למעשה החליטו צמד החסידים לנטות מדרכם ולהיכנס לעיר פרשבורג, שם הם ידעו שקהילה יהודית תוססת תקדש את פניה, הלא על צבאם עומד רבן של כל בני הגולה מרנא החתם סופר, ותחת הנהגתו פרשבורג היהודית זקפה את קומתה...

כאשר נצנצו הכוכבים בשמי פרשבורג בליל התקדש החג, עשו שני השותפים את תפילתם במחיצתו של רבינו ה"חתם סופר", תוך תקווה שיזכו שאחד מנכבדי הקהילה יזמן אותם לביתו ויקיים בהם הלכה למעשה "כל דיכפין ייתי ויאכל". אבל על הטוב הזה הם אפילו לא חלמו... הגאון הקדוש בעל החתם סופר בעצמו הזמינם אישית לבוא לסעוד על שולחנו ולהשתתף בליל הסדר שהוא עומד לערוך.

את שמחתם של ר' שלמה זלמן ור' דוד צבי, לא ניתן לתאר, הם צבטו את עצמם לוודע שזה לא חלום: הם היהודים "הפשוטים" יזכו להסב במחיצתו של גדול הדור!! הם עצמם